

(א) ק"ט טעם, (ב) עירובין לה' א, (ג) ליל ק"ח, (ד) [ליל י"ט], (ה) לעיל ק"ח: עירובין (ט: י"ט) ופ"י נגד דקוק שלוש טעם על שבו עירון, (ו) [פי' מטה], (ז) [מספת' פירין], (ח) [רש"ל], (ט) ק"י, (י) [ל' ומטלטל ע"י רש"י], (יא) [ש"ך לעיל במשנה],

תורה אור השלם

1 וישא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש ובביתו אין לחם ואין שמלה לא תשימני קצין יעשהו ג' 2 לא תשא את שם אלהיך לשוא בר לא יקחך את אשר וישא את שמו לשוא: שמות ב ז

הגהות הב"ח

(א) גמ' לקפל דמי את שמע מלאכה רב: (ב) ג' שני כ"ח שמיס עסקין דלא: (ג) שם דלא קא חזי ליה אלף: (ד) שם מט רבנן לנש ומצויא: (ה) רש"י ד"ה אטעיה ובי ובלנד שלא יביא לל: (ו) ד"ה וכתס וימי דלמחול:

גלוין הש"ס

בתנ"י ולבש כל מה שיכול ללבוש. ע"ל דף ק"ט טע"ג: גמ' מקטורין אונקלי ופונדא. ע"ל ע"ל דף ק"ט טע"ג חס' ד"ה מרי המיני: שם ושני ספרקין מוכר מתמני פתק כי"ט משנה ב דלולס: בתנ"י עור של ניה. ע"ל ע"ל דף מט טע"ג חס' ד"ה טומני:

רבינו הגנאל

מצילין סל מלא בכרות אצ"פ שיש בו ק"י סעודות. [ואקשרין איני וזה בני וישא מצילין מזון ג' סעודות וכו' לא. ושני בר הונא לא קשיא רישא בבא לקפל, פי' גזון שמקבץ מתוך הבית ממקומות [הרבין] ונותן בכמה פליס, שאין לו להציל אלא מזון של ג' סעודות בלבד. סיפא [ניא: סופה] במציל כולן בכלי אחד כמות שהוא. ואצ"פ שאין זה הטעם כאשר פירשנו, כי רישא במקפל ונותן בכלים שנים ושלשה, וסיפא במציל סל אחד כמות שהוא, מפורש, היבנהו מרביע בר הונא בריה דר' יהושע פירש טליתו וקופל והניח וקופל והניח מהו, בבא לקפל דמי או בבא להציל דמי, דמגיל לן שאם קיפל בכלי אחד ונטלו חזרו וקופל בכלי אחד ונטלו חזרו לקפל, פשיטא שאינו מציל אלא מזון ג' סעודות, וכי יקא במביא מקופל והניח בתוך טליתו וחזרו וקופל והניח בתוך טליתו, מי אמרין כיון שמקבל ומביא במקפל דמי ואסור, או דילמא כיון שאחד מניחון בתוך טלית אחד הוא ונטולן כאחד, כבא להציל דמי ושרי. ומיפשיטא גמי את בגורא סתף פשיטא השבת, הנהו חרי תלמידי מר מציל בתוך מנא ומר מציל בתר מני, קמפליג בפלוגתא דר' אבא בר ובא רוב הונא. הכין גמרא וימגמר מניה לקפל בתר חלתא מני כדפרישנא לעילא, ואסיר לרב הונא ושרי לרי אבא בר ובא. ומסתייע גמי מתלמידי א"י דאמרי על אבא בר ובא, ורשע דמתניתין במציל לחצר אחרת, שאין לו להציל אלא מזון ג' סעודות בלבד, כן בכלי אחד בין בשתים שלשה כלים. וסיפא במציל באותה חצר, שיש לו להציל אפילו ק' סעודות, בין בכלי אחד בין בכמה כלים. ולענין בעיא דרב הונא בריה דר' יהושע, פשיט מדאמר רבא הא מילתא אטעיה בר שיבוי ורשע, ובלבד שלא יביא כלי אחר מחזיק יותר מג' סעודות, ש"מ בבא להציל [ניא: להחזיק] דמי שי"מ. והכי קא גמריין ומקאמר רבא דבטענות דרש רב חסדיא שלא יביא כלי מחזיק מני ג' סעודות, שמענין מניה כי אפילו אם יביא כלי שמחזיק כל מה שהיה חפץ, וקופל וניח בו ונטלו כולו בבת אחת שפיר דמי. א"ל רב נחמן בר יצחק מאי טעמא, פירוש גמ' דטענתא היא, וילמא דוקא מאר בר שובב. אהדר ליה רבא לא ס"ד, מדקתני לענין מי שנשברה לו חבית בראש גזו מביא כלי ומניח תחתיה, ובלבד שלא יביא כלי אחר וקופל, כלי אחר וקופל, כלי אחר לא יביא, הא בכלי אחד כמה דבעי נהוי, וכן הלכה. וכיון שדרך בני אדם להחזיק אחרים בשבת, אומרים לאחרים בואו והצילו לכם, אבל להציל הוא ואח"כ להחזיק אסור. ואם היו פקחין עושין עמו חשבון לאחר השבת. אוקימנא בירא שמים דלא ניחא ליה לאיתנהוי מאחריני ובחנם [נמי לא בעי ליה]. והכי פירושא דמתניתין,

כל כתבי פרק ששה עשר שבת

קב.

דברים שאין אדם עומד בהן. על צוררין לאומרן כהלכתן: אלא אם כן נכשל בהן. עד שאומרין צ' וג' פעמים צביצוס דהיינו טעמי תורה המסותרין: לא אהיה חובש. איני רגיל להיות חובש מצוש צבמה"ל. אהיה הורגלתי כמו שמוק לרעהו אהיה (אויב יב) אני הווה: וממאי. דמשום דיש בהן אמנה הוא דילמא על כרחיך צריכים שיציבו האמת: דאי אמר להו גמירנא. אותן טעמי תורה: אמרי ליה. שאליס אימנא לן: ומשני הוה ליה למימר גמר ושכה מאי לא אהיה חובש. מודה הוא על האמת שלא יגע בצורה: צדרי טורה. היו נאמנין ואין מתהללים על שקר: **בתנ"י** ועיגול של דניגה. שהוא גדול ויש בו סעודות הרבה: ואם היו פקחין. לישראל שכן כפועלים: כל כלי שמשישו. שצריכין לו לאותו היום כגון כוסות וקיתוניות: י"ח ליום. מפרש להו בגמרא. שכן דרך לנבזשן בחול יחד אצל טפי מהכי לא ואינו פושטן לחזור וללבוש ולהציל אחרים: **גמ'** צבא להציל [ש]הצילן צבל [אחד] דקתני סל מלא ככרות ואינו צבא אלא להצילן מתוך הדליקה צבת אחת מליל כל מה שצבסל דהא חרדא זימנא הוא מה לי פורתא מה לי טובא: צבא לקפל. סליס הרבה זה עם זה לטרות [ולאוספסן] ולחזור ולהוציא מזון ג' סעודות הוא דיכול להציל צבסליס הרבה ותו לא שכל א' טורח צבאנו הוא: פירש טעמו וקופל והניח. הביא אולכין והניח וחזר והביא והניח מהו: **כבא** להציל דמי. הואיל ואין כחן אלא כלי אחד וצפעס אחת הוא מוציאס: או **כבא** לקפל דמי. הואיל וטורח לאסוף ולכנוס: **אטעיה רב שניזי לרב חסדא**. [עד] שדרש לפניו והודה לו רב חסדא ואהא מתני' דאמרן לעיל (דף ק"ח): נצברה לו חצית בראש גגו מדף כלי ומניח תחתיה ודרש רב שניזי לרב חסדא ובלבד שלא יתן כלי המחזיק יותר משלש סעודות והודה לו רב חסדא ומדאמר רבא אטעיה שמע מינה טעותא הוא דאפילו מחזיק סעודות הרבה מותר כיון דחד מנא דמי והאי כמקפל ונותן צבלי אחד הוא דהא מעט מעט הוא נופל [ומטפטף] ש"מ צבד מנא כבא להציל דמי: מאי טעמא. מנא לך דטעותא הוא צדיה: אמר ליה. יביא כלי אחר נר'. ש"מ כלס טובא הוא דאסירי אצל צבד שפיר דמי: **המפקירא וכו'**. דהא הצילו לכם קאמר להו לנריהס דאם פקחיס הס יעכבו הכל הוה ליה למיתני: **מס חסידות**. שמחזירין לו: **חסדי אגרא דצבא שקלי**. צתמיה. אס חסידים הס יב להס לוותר משלסם צבל צבד שיש צו נדנדו עזירה. ואע"ג דלאו ומה שנת גמור הוא שהרי לא התנה ומתפקירא קא וכו מיהו חסיד לא מיקרי אצ"פ מותר משלנו: **כבא צירא שמיס עסקין**. המגיל הוה יבא שמים הוא ולא חסיד לוותר משלנו: **דלא ניחא ליה דיוספני מאחריני**.

דברים שאין בני אדם עומדין עליהם אלא אם כן נכשלים בהן ישנן תחת ירך קצין תהיה לנו ישיא ביום ההוא לאמר לא אהיה חובש וגו' אין ישיא אלא לשון שבועה וכן הוא אומר לא תשא את שם ה' לא אהיה חובש לא אהיה מחובשי עצמן בבית המדרש ובביתו אין לחם ואין שמלה שאין בידי לא ⁶ מקרא ולא משנה ולא גמרא וממאי דילמא שאני התם דאי אמר להו גמירנא אמרו ליה אימא לן הוה ליה למימר גמר ושכה מאי לא אהיה חובש כלל לא קשיא כאן בדברי תורה כאן במשא ומתן: **בתנ"י** מצילין סל מלא בכרות אע"פ שיש בו מאה סעודות ועיגול של דבילה וחבית של יין ואומר לאחרים בואו והצילו לכם ואם היו פקחין עושין עמו חשבון אחר השבת להיכן מצילין אותן ילחצר המעורבת בן בתירה אומר אף לשאינה מעורבת ⁷ ולשם מוציא כל כלי שמשישו ⁸ וללבוש כל מה שיכול ללבוש ועומף כל מה שיכול לעטוף ר' יוסי אומר י"ח כלים הוחזרו ולבוש ומוציא ואומר לאחרים בואו והצילו עמי: **גמ'** והא תנא ליה ⁹ רישא ג' סעודות ותו לא אמר רב הונא לא קשיא כאן בלא להציל כאן בבא לקפל יבא להציל מציל את כולן בא לקפל אינו מקפל אלא מזון ג' סעודות ¹⁰ ר' אבא בר זבדא אמר רב אידי ואידי בבא לקפל ולא קשיא כאן לאותה חצר כאן לחצר אחרת בעי רב הונא בריה דרב יהושע פירש טליתו וקופל והניח וקופל והניח מאי בבא להציל דמי או בבא לקפל דמי ¹¹ מדאמר רבא אטעיה רב שיבוי לרב חסדא ודרש ובלבד שלא יביא כלי שהוא מחזיק יותר מג' סעודות ש"מ וכבא להציל דמי ושפיר דמי א"ל רב נחמן בר יצחק לרבא מאי טעותא אמר ליה דקתני ¹² ובלבד שלא יביא אחר ויקלוט כלי אחר ויצרף כלי אחר דלא אבל בההוא מנא כמה דבעי מציל: ועיגול של דבילה כו': החשבון מאי עבדיתיה מהפקירא קוזו אמר רב חסדא מרת חסידות שנו כאן אמר רבא חסידי אגרא דשבתא שקלי אלא אמר רבא הכא בירא שמים עסקין ¹³ וילא ניחא ליה דליתנהי מאחריים ובחנם נמי לא ניחא ליה דלימרח והכי קאמר ואם היו פקחין דידעי דכה"ג לאו שכר שבת הוא עושין עמו חשבון לאחר השבת: ולהיכן מצילין כו': מ"ש הכא דקתני לכם ומ"ש הכא דקתני עמי אמרי גבי מזונות קתני לכם משום דלא קא חזו ¹⁴ אלא מזון ג' סעודות אבל גבי לבושים קתני עמי משום דקחזי ליה לכולי יומא: ת"ר לובש ¹⁵ מוציא ופושט וחוזר ולבוש ומוציא ופושט ואפילו כל היום כולו דברי רבי מאיר רבי יוסי אומר שמנה עשר כלים ואלו הם שמנה עשר כלים ¹⁶ מקטורין ¹⁷ אונקלי ופונדא קלכום של פשתן וחלוק ¹⁸ ואפיליות ומעפורת ¹⁹ ושני ספרקין ושני מנעלים ושני אנפילאות וב' פרגד וחגור שבמתניו וכובע שבראשו וסודר שבצוארו: **בתנ"י** ר' שמעון בן גנס אומר פורסין ²⁰ עור של גדי על גבי שידה תיבה ומגדל שאחזו בהן את האור מפני שהוא מחרך ²¹ ועושין מחיצה בכל הכלים בין מלאין בין ריקנים בשביל שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אומר בכלי חרס חדשים מלאין מים לפי שאין יכולין לקבל את האור והן מתבקעין ומכבין את הדליקה: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב טלית שאחזו בה האור מצד אחד נותנין עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה מיתיבי ²² לטלית שאחזו בה האור מצד אחד פושטה ומתכסה בה ואם כבתה כבתה וכן ספר תורה שאחזו בו האור פושטו וקורא בו ואם כבה כבה הוא

צדיקה דהפקירא דידע דלא מרלונו כלומר דהאי אס היו פקחין דמתני' לאו פקחין צדין קאמר ליטול את הראוי להס דאם כן יעכבו הכל הוה ליה למתני אלא לאו הכי קאמר הני יראי שמים אס פקחין אס צבסליס שנת דידעי דכה"ג לאו שכר שנת הוא דמעיקרא לאו אדעתא דשכר פעולה נחית טובא לא ליצול ולמנר לעיל אלא לא צבקיניה לרב חסדא לסיימיה למילתיה: ²³ ואלתר מעורבס. ואפי' הכי רחצ כעין שריניש"א ונלשון ערבי מתחש"א: פונדא. אזור חלול מעל למדיו: קלנוס. נעניש"א. חלוק. קמיש"א על צצרו: ואפליין. קצין להתעטף צו כולו: מעפורס. לעטף ראשו: ושני ספרקין. פיישול"ש: אנפיליאות. קלנוש"ש של זמר: פרגוד. גגילי"ש וצלשון אשכנז קניהח"ץ: חגור. על חלוקו מצפניס: וסודר שצוארו. ותלויין ראשו לפניו לקנח צו פיו ועיניו: **בתנ"י** עור של גדי. לח: מפני שהוא מחרך. מן האור וצלע"ו רטרייט"ו ואינו נשרף ומתוך כך הוא מגין על המיצה: צין מלאים. מים: שאינן יכולין לקנח. כח האור מפני שחדשים הם: גמ'

למטה מביטורו של אדם וקורין לו בלשון פסי פשת, [ניא: בלשון ישמעאל בישת] ונקשר כחשב אפודה, והיא אפוד האמורה בתורה, ויש בה כסוי כסוי כנגד הלב ותחת הידים. נקבוס של פשתן. חלוק התחתון שלרביעין אותו ונקרא גלגלה. חלוק, הוא [המלבוש] [המלבוש] העליון, וקורין לו [ורבנן] [ורבנאנא]. שני ספרקין. (ב) ויש שגורס סובייקין והם [ניא: והוא] בלשון יין המכוסים. ושפענו שאמר הגאון נטריה רחמנא (דס חפני) [דמתפנקן] שמלבישין בהן הדיום עד האצילו ויש בהן ראי אצבעות. שני מנעלים, כמשמען. שני פרגוד. בלשון ישמעאל גודאבי. אנפילאות. גם הם מנעלים לשוקיים. פליון. [האין] [דאנין] שלרוב השוקיים מן העור. ומעפורת וחגור שבמתניו וכובע, הרי י"ח כלים. ר' שמעון בן גנס אומר פורשין עור של גדי וכו'. אמר רב יהודה טלית שאחזו בה האור מצד אחד נוהן עליה מים מצד אחר ואם כבתה כבתה. והא ודאי גורס כיבוי הוא. ואקשינן עליה דמתניתא דקתני פושטה ומתכסה בה אבל מים שהן גורס כיבוי לא קתני.

עין משפט גר מצוה

נא הוא מיי פכ"ג מהל' שנת הל' כב פמג לאון סמ טור שריע אריס סימן שלד ספיקו ו [ומינן שא ספיק דמי] גו ב מיי שם הלכה כ טוש"ע שם ספיק י: גו ב מיי שם טור שריע שם ספיק י: גו ד ה מיי שם הלכה כה טור שריע שם ספיק ח: גו ד ז מיי שם הלכה כב כ טור שריע שם ספיק ו: ח ה ט מיי שם הלכה כ טור שריע שם ספיק ט: סא י ב מיי פתק יב שם הלכה ד ה פמג ש טוש"ע שם ספיק כב: סב ל מיי שם הלכה ו טור שריע שם ספיק כד: **לעזי רש"י**

מנטי"ל. גליפה. שריניש"א [שריניא]. לבוש רחב. נבי"ש [נבבי"ש]. מקטורן מרופד. קמיו"א. הוצלה. פיישול"ש [פיישול"א]. רצועה. קלציו"ש [קלציו"ש]. גרב. נעל קל. גגילי"ש [גיגילי"ש]. בתי-ברכיים. קניהח"ץ [קניהח"ש]. מכנסי-ברכיים [יבלישון אשכנז]. וירושל"ש. מתכוון (או מקורן).

מוסף רש"י

אלא אם כן נכשלים בהן. כשהמלמד נכשל צעמוטו פלס ולאונה ופניה הוא נתון לנש לעמוד על צעמוטו [ומניה יד]. או: יושב צבן להכות טעות ויכלמנהו והוא נתון לנש ומנין [יטו"ו]. ולבוש כל מה שיכול ללבוש. דברי ר' מאיר, ואפילו שניה חלוקים זה על זה [ענין סה]. ובלבד שלא יביא כלי אחר. מתוך שהוא ממוז על כלים הרבה ויחזיק יביא

רבינו הגנאל (המשך)

אם היו פקחין שירדין רבי האי גונגא לאו שבר שבת הוא, הואיל ומפקירא את זכו, ואינון האי דמהדרו ליה לבצע"ב כגון מונה מרידהו הוא, עושין חשבון ששיעור שכרו וישקלי ליה, ושארא בשבקי ליה לבצ"ב. [ואנינא דשמעתא החסיד גדול הוא מריא שמים. ולשם מוציא כל חבצר בתמיש. לרבנן בחצר המעורבת, לבן בחזירא אף לשאינה מעורבת. ולבוש כל מה שהוא יכול ללבוש ועומף כל מה שהוא יכול להתעטף. ואפילו יהי מ"ח כלים, וכן הלכה, וקא משמע על שמונת הערבים. וירושלמי תני אין מעירימין ר' יוסי בר אבין אמר מעירימין. ועל זה אמרין בגמרא דבראשיתון על האבן ועל האזור כו', תיבני למאן דאמר מעירימין תיבני מ"ח אין מעירימין. ואומר לאחרים בואו והצילו עמי, שכן דרך בני אדם להשאיל כליו בשבת. פי' י"ח כלים דקאמר ר' יוסי, [מקטורין] כמו מעיל, ובלשון ישמעאל (מכרכום) [ברנוס] שיש לו בית דאמרי על הליבושו וישו [לו] [בן] לולאות וקריסין (שהוא הוזה) [שמחברן]. והוא] כמו מלבוש. אונקלי. בגד דיקק שנקרא [בלשון ישמעאל] מעקה, שרובש אדם על בשרו והולם כל גופו, וכן ענינו [ומניה כז] בענין תפילין של יד ציפהו וכן נתנו על בית יד של אונקלי פונדא. גם היא מנעט עד

(א) ע"ל עירון דף ספ"ק.